

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken

legalább egy iven

és az egyleti tagoknak
ingyen

küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
címezendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
		széri hirdetéskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/16	lap	14	36	70	120	160	200
1/16	"	7	18	35	60	80	100
1/16	"	350	9	1750	30	40	50
1/16	"	175	450	875	15	20	25
1/16	"	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főtér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

B. LIEBIG JUSTUS
ÉS
JOHN STUART MILL.

Rövid idő alatt a tudományok két fáklyavivőjének ha-
lálát hozta meg a hír.

Liebig ben a természettudomány, Mill ben a
társadalmi tudomány és nemzetgazdaságtan veszté el
vezér apostolát. Mindketten új kört teremtettek ma-
guknak, a mely körre a legmélyebb s alaposabb vizs-
gálódások alapján el nem homályosuló fényt derítet-
tek s az utódok tévedés nélküli tovahaladását lehe-
tővé tették.

Mindketten a tudomány emberei voltak; de vizs-
gálataik ismeret köröket szélesbitő eredményei a tár-
sadalom állandósági elemére, a gazdasáttal foglal-
kozó osztályokra hatottak legjótékonyabban. Az össz-
tudomány világa mellett ezen osztályt érte leginkább
elhunytukban a veszteség.

Mindkettejük érdeme elnem évülő. Az általuk
erősen megvetett alapokon haladó utókor kegyelettel
emlékezik meg neveikről.

B. Liebig Justus 1803. május 13-án Darm-
stadtban született. Hajlamai már nagyon ifju korá-
ban természettani és vegytani tanulmányokra von-
zották. E szakakban tanulva s buvárkodva 19 éves

korában feltűnést szerzett Páris tudományos köreiblen.
Humboldt Sándor pártfogása s barátságával 21 éves
korában megkezdé tanári pályáját a gieszeni egye-
temnél, mit 29 évig folytatott.

Saját érdemei folytán a müncheni egyetemhez hi-
vatott meg 1852-ben, hol báróságra emeltetett s a
tudományos s társadalmi világ kitüntetése s elisme-
rése között működött, mig ez év ápril 28-án tudományos
vizsgálatokban tett dús életét a halál kioltá.

Liebig éltevel egy ötvenéves tanári, tudós, s írói
pálya zárult be, a mely pályához a mezőgazdaság új
korszakának felderülése van kapcsolva. Azon proble-
mák megfejtése, melynek alapján gazdasági eszközlé-
seinkről magunknak számot adhatunk, azon elveknek
kitűzése, melyek szerint haladva a természetszerűség
alapjain hibákba nem eshetünk, szóval a modern,
az okszerű gazdaszat alapjainak kijelölése: Lie-
big érdeme s ezért a gazdavidág kegyeletos emléke-
zettel áldozik nagy nevének.

A John Stuart Mill nevét babérallal körül-
vevő tudományos világhoz a gazda osztály is méltán
csatlakozik. Az ő munkáiba lerakott szellemkincsek-
nek a gazdavidág nem köszönhet ugyan közvetlenül
annyit, mint a Liebig kiható tevékenységének, de ta-
gadhatlan az, hogy a természettudományi ismeretek
mellett, a helyes, a megtisztult nemzetgazdasági isme-
retetek segíthetik csak a gazdaszat emberét oda, hogy
oly fontos üzletét a legokszerűbben vezethesse s így

J. S. Mill nevének a nemzetgazdasági helyes, s tisztult elvek hirdetéséért a gazdavilágnak is elismeréssel kell adóznia.

John Stuart Mill 1806-ban május 20-án született. Nagyon fiatal korában, már 1821-ben jelentek meg tőle az angol lapokban nemzetgazdasági cikkek. 1823-ban a kelet-indiai társaságnál működött, 1856-ban pedig ezen ügyek ministere lön. 1857-ben megvált ezen állásától s irodalmi tevékenységének élt. Hivataloskodása ideje alatt teremté és 1847-ben kibocsátá nemzetgazdaságtani nagy művét a „Principles of Political Economy“-t, mely rövid idő alatt világhírt vivott ki. 1865-ben parlamenti tag lön s folytatá nemzetgazdasági irodalmi tevékenységét. Elhunyt f. év május 11-én Avignonban.

Az önmaga által felemelt nevének megörökítéséhez korunk s az utókor tudományos osztálya járuland.

Egy veszedelmes hernyó.

A búcsus pohók (Phalaena Bombix processionea.)

T. olvasóinkat, kik e lapok közleményeiben hasznos tudnivalókat keresnek, szükségesnek látjuk koronként olyan dolgokkal is megismertetni, melyeknek esetleg önkárukkal való megtanulása igen kemény, sőt veszélyes lecke lehetne.

Számtalan teremtménye van Istennek, melyekről tulajdonképen nem tudjuk, hogy valjon azok létrehozásában volt-e valami bölcsőbb és üdvösebb cél is, vagy pedig csak nyomorgatásunkra rendelvek; mert annyi bizonyos, hogy részünkről eddigelő csupán káros és veszélyes functióikat ismerjük.

Ilyen teremtmények egyike a jelen közleményünk homlokán megnevezett búcsus pohók (Ph. Bomb. process.) hernyója is, mely a mellett, hogy némely növények lekoppasztásával jelentékeny károkat okoz, emberre és állatra nézve is (puszta érintése vagy finom porának belélegzése által) veszélyes méreg; s ezért legmegfelelőbbnek tartottuk azt „veszedelmes hernyónak“ nevezni.

A mi ezen hernyó ismertetését és élettörténetét illeti, e részt álljon itten röviden annyi,* hogy az anyalepke a nyár derekán (jul. aug.) az esteli órákban szállong és ekkor rakja le petéit az öreg tölgyfák kéregpedékeibe.

Az apró peték kissé lapítottak, világosbarna szí-

nűk s ugyanilyen színű az anyalepke által azok fölé vont pókhálószerű fonadék is; minélfogva azokat a fakérgétől megkülönböztetni és felfedezni igen nehéz. Maga az anyalepke valamivel kisebb, mint a selyembogár lepkeje, vagyis, mint közönségesen nevezni szoktuk: közép nagyságu.

Teste sötét-rozsda színű, szárnyainak alapszíne pedig barna, világosabb és sötétebb csíkokkal.

A petelerakás után következő év május havában kikelnek a hernyók, s természetesen legelőször is a költésük helyéül szolgáló fák lombját támadják meg. Innen van, hogy a búcsos pohók veszélyes hájáratai mindig az öreg tölgyesekből indulnak ki. A kifejlődött hernyó körülbelül $1\frac{1}{4}$ hüvelyk hosszú. Színe vörhenyes barna, sötétpiros varancsocskákkal és keresztfoltokkal tarkázva és hosszú világos szőrökkel fedve. E szőrök tartalmazzák a méreg anyagot: egy igen erős állati savanyt, mely a meztelen bőrrel érintkezve erős daganatot s fájdalmas és halálveszélyes égést; benyelve vagy lélegzelve pedig heves benső gyuladást, dühöngő lázt s végre mély álomkórt okoz, mely rövid időn halállal végződik. A külső mérgezések ellen hasznos védszerűl bizonyult a megégetett helyeket lugos folyadékokkal: szalmiáklélel (Salmiakgeist), közönséges luggal, továbbá sósvizzel, higitott pálinkával, sőt szükségből huygygal mosogatni, s olajjal, vajjal, tejjel vagy zsírral bekenni és borogatni. Benső gyuladások ellen husleves, olaj, tej és tejfel bevétele jótékonynak bizonyult. Ha hányás-eröltetés áll be, ez langyosra melegített és kevés vajjal vegyített víz bevételével elősegítendő. Komolyabb baj esetében természetesen orvosi segély veendő igénybe s a betegen érvágás vagy piócázás teendő. A piócázás orvos hiányában is eszközölhető; midőn a gyuladás tájára 10—20 pióczát alkalmazunk s azok jóllakta és lehullta után az utóvérzést még meleg borogatással elősegítjük. Ugyanezen szerek a megmérgezett állatoknál is sikerrel alkalmazhatók.

Hogy minő időjárási viszonyok és egyéb körülmények segítik elő a szóban forgó veszélyes hernyó elszaporodását, erre nézve elég biztos tapasztalati adattaink nincsenek; csak annyit tudunk, hogy valamint a többi erdődúló és káros rovarok, úgy ez is bizonyos helyeken és időben mintegy véletlenül és rögtön felszaporodik, a mi legtöbb valószínűséggel onnan magyarázható, mert az anyalepke kedvező időjárás és szélirány által elősegítve messze vidékre elszállong és elrajzik. Némely természetbuvárok az egyes rovarfajok geográfiai elterjedésének bizonyos határokat akar-

*) Forrásokul Ratzeburg és Fiscali műveit használtam. Sz. M.

nának szabni, és nevezetesen a búcsus pohókról azt állítják, hogy az leginkább Európa nyugoti tartományaiban volna otthonos. Mások ellenben a délibb és keletibb részekben is: Francia-, Olasz- és Spanyolországban, Oroszország déli vidékein sat. tapasztalták koronként annak fellépését.

Sajátságos és igen jellemző ezen hernyófajnál az egész életében való szoros összetartás. Közös fészekből (petetelepből) kelnek ki az apró hernyók. Seregesen vonulnak ki az esteli órákban lakomára. Étkezés alkalmával rendszeren inkább elszélednek ugyan, azonban a napszakát: reggeltől estig ismét közös gomolyokban öszszegyülve a törzs védettebb helyein együtt töltik. A közös gomolyt mintegy védőleg hernyófonadékkal lazán behálózzák. Ha egy törzsről a lombzatot lefalámolták, mintegy fegyelmezett zárt sorokban (phalanxokban) ereszkednek le a törzsről s ugyanily rendben vándorolnak tovább és vonulnak fel a legközelebbi utjokban eső törzsre. E búcsujáró vándorlástól kapta elnevezését is (búcsus=processionea).

Ha a tölgy erdőt lekoppasztotta, az említett rendben és összetartással árkon-bokron keresztül tovább vándorol s megtámad más fánemeket, sőt gabonát és egyéb növényeket is. Végre június végén vagy július elején a teljes kifejlődés korát elérvén, befonja magát és bábbá változik. Ez alkalommal sem válnak el egymástól, hanem együtt keresnek fel erre alkalmas helyet, rendszeren a fatörzsek oldalán az ágak által képzett villás közöket, és itten közös gomolyokban fonják be magukat. Egy-egy ilyen gomoly rendszeren emberfej nagyságu és 200 drb. gubót is tartalmaz. Az egyes gubók kis makk nagyságuak és alakuk; színök rozsdabarna s a közös gomolyban valamivel világosabb kötfonadék által tartatnak össze.

Miként a hernyók élettörténetéből ismerjük: azok élettartamuk alatt több ízben vedlenek. Elhullott bőrüket és mérges szálcskáikat a szél kivált száraz időben könnyen széthordja és a füves helyekre elhinti, sőt finom szőrszálacskákkal és poralaku mérgeanyaggal a levegő is eltelik. Innen származnak az emberre nézve belélegzés által, az állatokra nézve pedig legelés és ilyen erdei szénával való takarmányozás által történt mérgezések.

Mindezeknél fogva, azon helyeken, hol a búcsus pohók jelentkezik, annak veszélyes volta a szomszédhelységeken nyilvánosan közhírré teendő és szigoruan betiltandó, hogy a megtámadott területen ember vagy legelő állat barangoljon. Czélszerű a megtámadott erdőrészt sima és meredek oldalu árkokkal körülvenni,

hogy a csapat tovább ne vándorolhasson, hanem az ott levő eleség fogytával elpusztuljon. Ez annál könnyebben kivihető, mert e hernyófaj nem igen szokott egy helyen felette nagy számban fellépni s főleg nem terjeszkedik nagy területre, hanem — miként fentebb említém: tömör csapatokban összetart. Ez utóbbi körülmény azok tényleges pusztítását is nagyban megkönnyíti. Semmi nehézséggel sem jár ugyanis a törzs oldalán nappal öszszegyült egész gomoly hernyót, erre alkalmas eszközzel, pl. ringy-rongyból vagy fűből, möhából kötözött bunkóval, egy-két csapásra szétzuzni. A földön tovább vándorló csapatnak is könnyen útját állhatjuk és megsemmisíthetjük azt. Az elérhető gubófészkeket horgokkal letépjük és megégetjük vagy elássuk; a magassabban fekvő hernyógomolyokat és gubófészkeket pedig egy-egy erősen töltött apró srét (Dunst) lövéssel semmisítjük meg. Mindezen teendők-nél azonban a mérgezés veszélyének kikerülése végett nagy elővigyázat szükséges. A teendők végzésére kizárólag felnőt, értelmes munkások alkalmazandók s ezek is előre figyelmeztetendők a mérgezés veszélyeire. Ezenkívül szükséges, hogy az ezzel foglalkozók alkalmas keztyükkel lássák el magukat és egyáltalában úgy öltözködjenek, hogy testük minden része fedve és óva legyen. A mérgeanyag belélegzésének kikerülése végett tanácsos még a fölösleges beszélgetést is lehetőleg visszatartoztatni. Egyáltalában e veszélyes hernyó jelenlétében az óvatosság és elővigyázat minden rendszabályai igénybe veendő. A veszély előre tudatásával kétségkívül nehéz lesz munkásokat kapni, de még nehezebb lesz akkor, ha azok néhány mérgezési esetnek szemtanúi voltak.

A búcsus pohóknak több rokon faja van s ezek egyike: az erdei fenyőn élőködő *Phalæna Bombyx pinivora*, majdnem oly mérgezéseket idéz elő, mint fentebb ismerttetett veszélyes rokona. Ezenkívül a többi hernyók legnagyobb száma is (s főleg a szőrös testűek) a kezen és a test egyéb meztelen részein daganatokat, kicsattogzásokat, tehát csekélyebb fokú mérgezéseket idéznek elő, éppen ugy, mint némely más rovarok is. Ezekkel szemben sem fölösleges tehát óvatossággal élnünk, kivált akkor, ha azokat s azok jó vagy rossz tulajdonságait kellőleg nem ismerjük.

Végül álljon itten egy, a francia lapok 1866. évi tudósításaiban constatólt eset, mely a búcsus pohók által előidézett külső mérgezésnek egy igen szomorú példáját tünteti elő. Lyon melletti Dardilly nevű községben — mond az idézett tudósítás — egy

madárfészket kereső 8 éves gyermek a közeli erdő egyik fájára mászott; mialatt a búcsus pohók szőrös hernyói inge alá jutottak és meztelen mellét, vállait és karjait összemázták. A fiu csakhamar fájdalmas égetést érezve, segítségért haza szaladt. Mire hazaért bőrén erős daganattal egyesült nagy veres foltok támadtak. Nem sokára heves láz és félrebeszélés állott be; erre mély álmot vett erőt rajta, melyből a szegény gyermek a leggondosabb orvosi segély közbejöttével sem ébredt fel többé soha.

S z é k e l y M i h á l y.

A mezőhegyesi és kisbéri állami ménések rövid ismertetése.

I. MEZŐHEGYES.

A mezőhegyesi ménetelep áll: a központ, négy ménes-, és négy gazdasági kerületből 27,601 holdnyi területen (szántók, rétek, legelők, erdők, utak s épülethelyek.) Az egész terület árok által van körülvéve, melynek belső fele ákáczfákkal van beültetve.

A központban, Mezőhegyesen az épületek legnagyobb része aként van elhelyezve, hogy azok egy hossz négy- szögű udvart zárnak körül, mely két fal által három részre osztatik. A közbelső rész magában foglalja a parancsnoki szállást, lovagló iskolát, ennek háta mögött egy istállót; a két szárnyon vannak a tiszték, orvosok, állatorvosok s a legénység számára rendelt lakok. Van egy istálló a beteg- lovak, egy a tenyész és próba ménék számára; továbbá a hároméves hágó ménék (melyek a vidékre küldetnek szét), a háti és ígáslovak elhelyezésére szükséges istállók. Táv- olabb az udvartól van az elválasztott csikók istállója, kö- rülvéve nagy kerített udvarral (kifutóhely), ennek közelé- ben van négy rekeszték (poddok) a legidősebb tenyész- ménék elhelyezésére szintén kerített udvarral; végre van kóroda szarvasmarhák, juhok- és sertések számára. A lak- osztályok előtt, az említett udvaron kívül — szépen be- rendezett park terül el, kaszinó és étteremmel. Megemlit- jük még a templomot, melytől jobbra a papilak, balra az emberkóroda, szembe pedig az iskola fekszik.

A négy ménes kerület: Mezőhegyes, Kamarás, Fecs-

kés és Peregh; mindenik áll két elválasztott ménes ud- varból a szükséges istállók és lakosztályokkal a lovak és legénység számára.

Az anyakanczák valamennyi kerületben egész éven át nyílt istállókban vannak elhelyezve; az istállók egyik hosszfalán ugyanis az ablakok egész a földig lenyulnak, úgy hogy az istálló inkább oszlopokon nyugszik; az osz- lopok egymástól távolsága valamivel több egy ölnél. Ezen helyiségben esik meg a csikózás, még a téli hónapok alatt is; ekkor azonban az anya csikójával zárt helyre vitetik néhány napra, míg t. i. a csikó a levegő hőmérsékéhez hozzá szokik. Mióta ezen istállók használatnak, az anya állatok, valamint a csikók betegségei esetei sokkal ritkáb- bak, ugyszintén az utóbbiak halandósága is aránylag cse- kélyebb; legalább ezt állítják azon szakértők, kik Mező- hegyesen már hosszú évek során foglalkoznak a lótenyész- téssel. —

A mezőhegyesi kerületben van a Schagya és a Gyd- rán arab anyaménés s az egy éves méncsikó osztály. Fecs- késen az első angol anyaménés, a kétéves, s az elválasz- tott méncsikók. Kamaráson a két Nonius ménés, s a két éves kancza csikók; végre Pereghen az angol arabménés, lippizai ivadékok s az egy éves kanczacsikók vannak el- helyezve.

1872. September második felében a lóállomány kö- vetkező volt:

41	tenyész mén.	
10	próba mén.	
173	három éves mén (vidéki hágó ménék.)	
454	egy és két éves elválasztott s szopó méncsikó.	
650	anyakancza.	
80	ígás kancza.	
44	3, 4, 5 éves kancza.	
478	egy és kétéves, elválasztott és szopó kancza- csikó.	
37	ígásló.	
108	háti ló.	
58	ígás ló, (gazdasági ló.	Összesen tehát
26	háti ló,	

2158 darab ló.

(Folytatása köv.)

T Á R S A L G Ó.

Nemzetközi arató- és kaszálógépversenly.

A földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium pártfogásával, a békésmegyei gazdasági-egylet Békés-Csabán f. 1873. év Julius 5-én arató- és kaszálógépversenlyt rendez, melynek programja a következőleg lett megállapítva:

1. A díjazás tárgyai kizárólag a versenyző arató- és kaszálógépek.

2. A díjazás alapfeltételei:

- a gép egyszerű és szilárd szerkezete;
- hogy az aratógép dült gabonát is jól vágjon;
- könnyű járás.

3. Előny adatik azon gépek:

a) mely maroklerakóval is el van látva; a markokat rendszeren és úgy rakja, hogy a felkötözés lehető kevés ké- zi munkával járjon;

b) mely egyben kaszál is. Ezen kellék azonban könnyü- járatu gépeknél nem kívántatik;

c) mely kevesebb kézi erővel jár;
d) mely kevesebb szem- és szalmaveszteséggel dolgozik;

e) mely könnyen szállítható;
f) mely aránylag olcsó is;
g) mely ló- és ökörerőre alkalmazva van.

4. A díjak következők:

a) A z a r a t ó g é p e k r e :

Első díj: Állami arany érem és 50 arany.
Második díj: Állami ezüst érem és 30 arany.
Harmadik díj: 20 arany.

b) A k a s z á l ó g é p e k r e :

Első díj: Egyleti arany érem és 40 arany.
Második díj: Egyleti ezüst érem és 20 arany. Az aranyok 4 frt értékűek.

5. A bíráló bizottság fog állni: a kormány szakértő küldötteiből, a vendégek és egyleti tagok avatottjaiból.

6. A bírálathoz ezen program és az ügyrendszabályok értelmében fog megejtetni.

7. Minden egyes géppel 550 négyszögű öl (egy magyar hold fele) arattatik vagy kaszáltatik. Kísérletül megfelelő tér szolgálанд. A vonóerőt az egylet ingyen szolgáltatja.

8. Gépet, a rendező bizottság engedélye nélkül, a verseny és a szakbírálat befejezése előtt elvinni nem lehet.

9. Az egylet közbenjárand, hogy a versenyző gépek vám- és szállítási díja mérsékeltségek. Az eredmény a felhívott gyárosoknak hírül fog adatni.

10. A gépek következő cím alatt lesznek küldendők: „Reök I. urnak, mint a békés-csabai arató- és kaszálógépversenyt rendező bizottság elnökének, B.-Csabán, vasuti állomás.”

11. A versenyzők felhivatnak: a) hogy szándékukat f. évi június 10-éig Reök I. elnök ural tudassák; b) hogy a gépek számát s minőségét megnevezzék; c) hogy tudassák, hogy valjon gépvezetőt is küldenek-e, vagy az egyletet veszik igénybe; d) hogy gépük árát loco gyár vagy Pest, tudassák.

12. A gépek megérkezésének határideje f. é. jun. 25.

13. A gépek elhelyezéséről az egylet gondoskodik.

14. A gazd. egylet gondoskodni fog, hogy a díjazás eredménye kimerítő jelentésben köztudomásra jusson.

Kelt a rendező bizottságnak 1873. ápril 20-án tartott üléséből.

R e ö k I s t v á n,
r. b. elnök.

Országos méhészeti kiállítás.

Az m. orsz.gazdasági egyesület a méhészeti szakosztály által ez évre javaslatba hozott méhészeti kiállítás programját következőkben állapította meg:

A kiállítás ideje: 1873-dik évi október első fele.

A kiállítási helyiség: Budapest, Ferenczváros, üllői ut (köztelek 2.)

A kiállítás tárgyát képezik általában mindennemű méz- és viasztermények, és pedig nyers és feldolgozott

állapotban. Nemkülönböztetve minden a méhészet körébe tartozó segédeszközök, nevezetesen:

1) Mindennemű műeszközök, melyek a sikeres méh-tenyésztésnél előnyösen felhasználhatók, ilyenek p. o. rajfogók, lépvágó, barkácsoló kések, méhszurás elleni védeszközök, léptartók, anyakalitikák s a többi.

2) Méhkasok: szalmából, deszkából, egyszerű vagy összetett szerkezettel; mozdulatlan vagy mozgósítható építménnyel; nemcsak beépítve, hanem üresen is; mely utóbbi esetben a kezelés módja s azzal járó netáni előnyök rövid ismertető leírása is melléklendő.

3) Minden a méhek természetrajzához tartozó mutatóanyagok és pedig természetű rajzokban, ismertető leírással. A méhek ellenségei. Bonczélettani készítmények.

4) A legjelesebb méznövény gyűjteménye szárított alakban (herbarium); vagy természetű rajzokban, ismertető leírással s tenyésztési utasítással ellátva.

5) Nyers termények: a) Méz, lépekben, csurgatott, sajtolt vagy olvasztott minőségben. b) Viasz.

6) Feldolgozott termények: a) Mézga, használati utasítással. b) Mézbe elrakott száraz gyümölcsök. c) Mézes sütemények (kalácsok.) d) Méhser. e) Eczet mézből. f) Viasz-gyertyák stb.

7) Méhészeti irodalmi termékek: hazaiak és ismertetés végett külföldiek is.

A méz és viasz természetbeni kiállításánál a termelt mennyiség egyenlő körülmények közt szintén tekintetbe veendő, miért czélszerű lesz, ha azt az illetők egyuttal hiteltel okmányokkal is (a község előljárósága, vagy pedig a gazdasági egyletek által) igazolják.

A méhészet előmozdítása körül kifejtett szorgalom jutalmazására következő jutalomdíjak tüzetnek ki: 3 aranyérem, 6 ezüstérem, 20—50 frtos pénzbeli jutalmak, összesen 300 frt, erejéig. Dicsérő oklevelek.

A kiállított tárgy a beküldő tulajdona marad, s ha azt netalán a gazdasági muzeumnak ajándékozná, óhaját szíveskedjék előlegesen nyilvánítni; ha pedig értékesíteni kívánná, ez esetben az egyes tárgyak mellé jó lesz az árat is mellékelni.

Továbbá a földmívelési ministeriumnak a méhészet emelése érdekében a méhészeti egyletek alakítása iránt tett felszólítására, s ez érdemben a vas megyei gazd. egyesület által javaslatba hozott központi méhészeti egylet szervezésére nézve a szakosztály oda véleményez: hogy tekintve egy részről hazánkban a tényleg foglalkozó méhészek nagyon sporadikus elszórtságát, minél fogva vidéki méhészeti egyletek alakításához kellő számú csatlakozásra még most csak némi sikerrel is számítani alig lehet; tekintve másrészt azt, hogy az orsz. gazdasági egyesület kebelében a méhészeti szakosztály újból szerveztetett, tehát a méhészeti érdek a központban már létező organummal bir, sőt a mennyiben az Istvántelek rendeztetésével kapcsolatban itt egy minta-méhes fölállítás is tervbe van véve, — mindezeknél fogva a középpontban még egy külön méhészeti-egylet fölállítását nem látja sem kivihetőnek, sem szükségesnek, hanem czélszerűbbnek vélné a különben is gyér méhészeti erőket egyelőre az orsz. gazdasági egye-

sület méhészeti szakosztályában összpontosítani oly formán, hogy azon ügybarátok, kik nem egyesületi tagok, s csakis a méhészeti szakosztályban óhajtanának részt venni p. o. 5 frt évdíj fizetése mellett, a méhészeti szakosztály tagjai lehessenek. Különbö a szakosztály az istvántelki mintaméhes tervezete és költségvetésére, ugyiszintén a méhészeti előadásokra nézve is részletes javaslaton dolgozik.

LEVELEZÉSEK.

Fintaházán, 1873. Májushó 8-án.

Csüggesztő aggodalmakba ejtették országunk szőlőbirtokosait a folyó év Áprilhó 30-án, de főként Májushó 1-ső éjelen uralkodott hatalmas derek, melyek a fürtökkel gazdag szőlőhajtásokat országunk minden részében igen érzékenyen sujtották.

Békétlen jajveszéklések közt epednek a szőlős gazdák a miatt, hogy a szőlő gondozására tett fáradozásaik, költségeik s nagy reményeik füstbe menvén, e gazdasági ágazatban igyekezetüknek sikeres eredménye veszte van: mi okból ez évben sok szőlős gazdának szőlője mivelésére való hajlama is csüggedez.

Én ezen kissé alaptalan aggodalmakat látva, — miután egészen nyugton vagyok — szőlőmivelő elvtársaimat, részint a gazdaszat ez ágában, a működő természetnek productumaiból, részint pedig e téren huzamos évek alatt szerzett tapasztalataim eredményeiből merített csalhatatlan észrevételeim folytán, bizton merem vigasztalni az iránt, (ámbar az első szüret megtörtént), hogy a mely lesorvadt hajtások azon szőlővesszőkön jöttek volt ki, a melyek az elmúlt évben tökéletes érettségre jutottak, azok helyett a lesorvadt hajtások oldalai irányában levő alvó bogokból fürtökkel teljes másodhajtások fognak elétörni, melyek csak annyiban különböznek az eredeti hajtásoktól, hogy fürtjeik apróbb alakokba és későbbre fejlődnek ki. Ezen másodrendű hajtások a termővesszők kiegészítéséhez, gerezdjeik pedig, kedvező nyári és őszi időjárással, a bortermés meny- és minőségéhez annyira hozzájárulnak, hogy minden aggodalmat szülhető hiányok pótolva leendenek. Csakhogy adjuk meg a szőlőnővénynek igénylendő munkálatait s ne essünk kétségbe, mert a természet hiányt nem szenvedhetvén: a mi hiányt jelenben okozott, ő azt ismét kiegészíti.

B á t h i G á b o r,
földbirtokos.

Mező-Záh, 1873. Május 9-én.

Az ápril 30-án éjjel esett dér e vidéken kevés kárt tett. Az ősziekben épen semmit, sőt a mult hóban a szárazság által okozott hiányokat is majd nem kiujtják ösvetéseink.

A repce, mind a leveli bogártól, mind a hamu féregtől — a hideg eső és szél miatt — megszabadult, s így idáig mindenkit a legjobb remény táplál a repce termés felől. —

A tengerit a dér megcsipte ugyan; de nem kell újra vetni. Az árpák szépek.

A baraczkot kivéve, — mert ez elfagyott — egyéb gyümölcs bőven mutatkozik.

A szőlőkben, az alantabbi helyeken tett kárt a dér, de itt sem oly sokat, hogy kárnak lehessen nevezni.

A káposzta Szt.-György nap előtt kiléven iltetve — a mi ritkaság — megsárgult ugyan, de nem kell ezt sem újra iltetni. — S ebből is látható, hogy itt a dérnék mily ereje volt.

A méhek általában e vidéken mindenütt jól telettek, 10-ből egy alig pusztult el.

A gazdaságban a szaporulat már bevégezve lévén feljegyzem, hogy:

a) a malacozásnál 25% kocza, 75% ártány, b) a borjuzásnál pedig 75% üsző, 25% bika borju mutatkozik. —

Végül, hogy a magyarjuh és birka életképessége közt mily különbség létezik e kényes legelőjü vidéken, mutatja ez alább irt hű jegyzet:

N e v e	Eldöglött betegségben.	Eldöglött tavaszi bárány betegségben	Meddön maradt	Születése után eldöglött.
Magyarjuh	4%	3%	6%	3%
Birka	50%	65%	27%	15%

Ezen különbség az 1872-dik évi tavaszi választástól az 1873-dik évi május 6-diki választásig mutatkozott. Hogy aztán ily vidéken melyiket előnyösebb tartani, arra nézve a fentebbi kimutatás ugyhiszem elég magyarázatot nyújt.

B a l ó J ó z s e f,
g. számtartó.

EGYVELEG.

* A „Tisza biztosító és jelzálogbank“ eddigelé a pénz igénylő közönség rendelkezésére 400,000 frt készpénz kölcsönt bocsájtott. Jövöre kölcsönüzletét záloglevelekben eszközöndi.

(sz.) A zöld oltás nem csak a szőlőnél, hanem mindenféle fánál és más növényeknél is eszközölhető, május közepétől egész nyáron át. Az eljárás hasonló ahoz, mely lapunk f. é. 16-ik számában le van írva, t. i. a lemetszett és közepén meghasított zöld alanyba akként illesztjük a rügy fölött elcsonkázott és az alatt ékalakra metszett nemes galyat, hogy az rügyével együtt kissé be legyen mélyeszteve, vagyis az alany hasadécai kétoldalt valamivel fönnébb érjenek, mint a nemes galy oldalmetszései és rügye. A körültekérés fonállal vagy háncs-csal nem igen szoroson és nem légmentesen, hanem csak annyira történjék, hogy a váglapok érintkezése és összetartáságbiztosítva legyen. A további gondozás, hogy a vadhajtásoktól tisztán tartsuk. Ez oltásmód tapasztalt sikere abból magyarázható, hogy itten nem megfásult, hanem tevékeny, friss sejtek jönnek a váglapokon egymással érint-

kezésbe. Előnye, hogy gyakorlatlanabb kéz is sikerrel és gyorsan teljesíti; majdnem mindenféle növénynél alkalmazható; gyorsabban nyerünk nemes oltványokat és ezek tartósabbak, nem oly törékenyek, mert a tevékeny sejtek érintkezése folytán a váglapok tökéletesen és oly szilárdon egyesülnek, hogy ha az ilyen oltványt erőszak (pl. erős szél) esetleg ki is töri, hamarabb megtörik bármely más részén, mint a forradás helyén.

(v.) A május 1-i fagy, mely hazánk legnagyobb részében többé kevésbé maradandó nyomokat hagyott, úgy látszik, hogy folytatása volt a Franciaországban, ápril 25—26-án uralgott fagnak. — Tudósítások nyomán ezen napokra következő éjjelen Champagne és Bordeaux vidékét a fagy erősen meglátogatta, úgy hogy a szőlővesszők felét tönkre tette s a szüretre nézve minden reményt elvett. — Azért persze Champagne-iban nem lesz hiány s mint azelőtt, úgy ezután is nyugodt öntudattal szörpölgetik maguk a „szakértők“ is a magyar s más borokból készített „eredeti“ Champagnei nektárt.

(v.) Méhkasok tözegeből. Dr. Küstner Kiel mellett tözegeből készített méhkasokat mutatott be a tel-towi gazd. egyletnek. — Ezen kasok nyáron át hűvösségük, télen át megmelegítettartó képességüknél fogva ajánlatosak.

(v.) A gözcséplőgépekre ujabban oly készüléket találtak fel Angliában, melylyel a dobot teljesen befödhetik, mi mellett az étetés akadálytalanul foly, de minden veszély elvau háritva a netaláni beleesés vagy bera-gadtatásra nézve s a mag szintén nem pattoghat ki a gép-

ből. Hasznos találmány s óhajtható, hogy minél gyorsabban elterjedjen.

(sz.) Ákáczmag kicsirázását nagyon elősegítjük az által, ha a magot elvetés előtt leforázzuk. A mag hüvelyek egész télen át, sőt még tavasszal is fán függvén, a mag bárhol könnyen beszerezhető. Kereskedésből vett mag is használható, mert csiraképességét soká megtartja. Magvetés után pedig nagy számu csemetét könnyen előállíthatunk és ezek az ültetvényezésre minden tekintetben hasonlíthatatlanul jobbak, mint e fanem gyök-hajtásai. A forrázott mag 8—10 nap alatt biztosan kikél és így lehetővé van téve, hogy a vetést olyan időben pl. májusban tegyék, midőn a késői fagyoktól többé tartanunk nem kell s a csemeték őszig mégis kellőleg megfásodnak. A forrázás abban áll, hogy a magot valamely edénybe téve leöntjük forró vízzel, úgy hogy pár hüvelykre ellepje; erre gyorsan leszűrjük a forró vizet egy másik edénybe és azonnal ismét visszatöltjük a magra s addig hagyjuk rajta, míg teljesen kihül. Jól megjegyzendő azonban, hogy a forrázott magot nedves földbe kell vetnünk, vagy elvetés után egy párszor jól megöntöznünk, mert különben a vetés semmivé lesz.

* A lovak kólikája ellen jó szernek mondják a kávé. A legjobb sikerét látták a langyosan beadott erős kávénak akkor, ha a lovak kólikája meghülésből származott. Használható még a kávé izgató szer gyanánt is úgy a lovak, miként a szarvasmarháknál akár főzet, akár pedig nyelet alakjában mézzel készítve.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	május 15.	760—790	544—556	440—460	170—185	360—380	165	120	1100	25
Nagy-Várad	május 6.	530—700	470—490	420—450	150—180	320—350	200	120	1000	28
Maros-Vásárhely	május 8.	600—660	445—488	425—470	184—210	—	220—240	160—190	1300	22
Károly-Fehérvár	május 10.	645—650	570—575	478—482	170—175	—	115—120	80—90	1200	20
Nagy-Szeben	ápril 29.	680—733	560—613	447—487	173—200	400	100—105	70	700	22
Brassó	ápril 28.	644—720	555	418—434	168—175	316	—	—	—	22
Beszterce	május 6.	680—760	500	560	160	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	május 8.	650—700	550—600	425—475	150—163	—	230—240	60—70	1100	20
Szamosújvár	május 5.	640—720	480—560	380—400	140—160	—	180	50	1200	20
Deés	május 13.	680—760	620—640	460—500	164—170	—	180—200	75—100	800	20
Orda	mart. 22.	632—700	480—520	440—460	150—160	—	165—170	70—100	1400	22

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 — frt 50 kr. Ezüst árkelet 109.50.

Bécsi marhavásár: Felhajtattott összesen 4600 drb. hizó ökör, a forgalom kezdetben gyenge, később élénk volt; árak: gallicziai 33½—35½ frt, magyar 33—35¼ frt, német hizó ökör 34—35¼ frt, a vágósuly mássája.

TARTALOM: Necrolog. — Egy veszedelmes hernyó. — A mezőhegyesi és kisbéri állami ménések rövid ismertetése. — Tár-
salgó: Nemzetközi arató- és kaszálógépversenly. — Országos
méhészeti kiállítás. — Levelezések. — Egyveleg. — Piaczi árak.
Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: VÖRÖS SÁNDOR.

Hirdetések.

Ajánlkozás.

Egy Magyar-Óvárt végzett fiatal gazda, ki a német és román nyelvben teljesen, — a magyar nyelvben pedig részben jártas, gazdasági elméleti s gyakorlati ismereteit a legjobb okmányokkal igazolni képes, óhajtana egy erdélyi részi nagyobb birtokon alkalmazást nyerni. — Bővebben e lapok szerkesztősége. (11.) (1—1.)

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól kezdve a legmagasabb összegig 6% kamattal 1% törlesztésre illetőleg 7%-al 32 év alatt teljes törlesztés mellett (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános
ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni naponta délután 1—4 óráig.

(3.)

(16—48.)

Eladó szőlővesszők.

Gróf Mikó Imre ur ö nmlga oláh-szilvási jóságában, gazdatiszt Albert Lajosnál (utóposta Felvincz) még kapható 10,000 drb. ültetni való Semillion vessző, ezere à 20 frt. Marosujvári jóságában pedig, borász Fodor Györgynél, (utóposta Felvincz) alexandriai muskotály 2000 drb. vessző, ezere à 10 frt. Trámini 1000, à 5 frt. Furmint 4000, ezere à 5 frt. és Bakator 5000, ezere à 4 frt. — (10.) (2—3.)

„TISZA“ biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközöl minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz- és jégkárok ellen, ugy élet és járadékra. Már megnyitott jelzálogkölcson üzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellett.

A már beállott

jégüzlet idényen

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartandja a termelő közönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, ugy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök.

Kolozsvártt a képviselőségi iroda: főtér, 8. szám Tauffer Károly házának első emeletén.

A „TISZA“ biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvár, ápril 22-én 1873.

Br. Bánffy Dezső, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

5—20

(9)